

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра статистики, обліку та аудиту

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної
роботи

_____ А.В.Пантелеймонов

“ _____ ” _____ 2018 р.

Робоча програма навчальної дисципліни
ОСНОВИ ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ
(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти перший бакалаврській рівень _____

галузь знань 07 Управління та адміністрування _____
(шифрі назва)

спеціальність 071 Облік і оподаткування _____
(шифрі назва)

освітня програма Облік і оподаткування _____
(шифр і назва)

спеціалізація _____
(шифрі назва)

вид дисципліни обов'язкова _____
(обов'язкова / за вибором)

факультет Економічний _____

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету (інституту, центру)

“ 22 ” червня 20 18 року, протокол № 7

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: (вказати авторів, їхні наукові ступені, вчені звання та посади)
Назарова Олександра Юріївна, к.е.н., доцент кафедри статистики, обліку та аудиту

Програму схвалено на засіданні кафедри
_____ статистики, обліку та аудиту _____

Протокол від “ 21 ” червня 20 18 року № 9

Завідувач кафедри статистики, обліку та аудиту _____

_____ (Соболев В.М.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією
_____ економічного факультету _____
назва факультету, для здобувачів вищої освіти якого викладається навчальна дисципліна

Протокол від “ 21 ” червня 20 18 року № 9

Голова методичної комісії _____

_____ Євтушенко В.А.
(підпис) (прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Основи підприємництва та міжнародного бізнесу» складена відповідно до освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми підготовки

ХНУ ім. В.Н.Каразіна, _____ бакалавр
(назва рівня вищої освіти, освітньо-кваліфікаційного рівня)

спеціальності (напряму) Облік і оподаткування

спеціалізації

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни:

формування системи базових знань із організації, функціонування та правового регулювання підприємницької діяльності, а відтак формування підприємницького мислення. Курс спрямовано на ознайомлення з історичними передумовами виникнення підприємництва та з його розвитком у суверенній Україні, з поглядами на підприємництво провідних українських і зарубіжних вчених-економістів, на оволодіння теоретичними навичками з організації та управління власною справою, на вміння використовувати інструментарій менеджменту та маркетингу у підприємницькій діяльності.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни:

- з'ясувати місце дисципліни у навчальному процесі, розкрити її основну мету та визначити основні категорії підприємництва;
- дати чітке уявлення про загальнотеоретичні засади підприємництва;
- ознайомити із сучасним станом розвитку підприємництва та його проблемами;
- сформувані у студентів цілісне бачення проблем підприємницької діяльності;
- озброїти студентів навичками і вміннями, необхідними для організації власної справи.

1.3. Кількість кредитів - 4

1.4. Загальна кількість годин - 120

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2-й	-й
Семестр	
3-й	-й
Лекції	
32 год.	год.
Практичні, семінарські заняття	
32 год.	год.

Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота	
56 год.	год.
в тому числі: індивідуальні завдання	
- год.	

1.6. Заплановані результати навчання

знати:

- економічну сутність підприємництва, види підприємницької діяльності та моделі підприємництва;
- принципи підприємницької діяльності;
- складові підприємницького середовища;
- умови здійснення підприємницької діяльності;
- особливості організації роботи в підприємницькому середовищі;
- основні організаційно-правові форми підприємництва, їх переваги та недоліки;
- порядок розробки бізнес-плану та проведення економічних розрахунків в межах бізнес-планування;
- правила ділового етикету підприємця;
- механізм державного регулювання підприємницької діяльності;
- види підприємницьких ризиків;
- основні види договорів, що укладаються в підприємницькій діяльності;
- показники ефективності підприємницької діяльності;
- сутність, види, напрями розвитку міжнародного бізнесу;
- стратегію і структуру міжнародного бізнесу.

вміти:

- обґрунтовувати вибір організаційно-правової форми суб'єкта підприємницької діяльності;
- проводити моніторинг зовнішнього та внутрішнього підприємницького середовища;
- розраховувати та аналізувати основні показники розвитку підприємницької діяльності;
- складати бізнес-план підприємства;
- оцінювати ризики, пов'язані з підприємницькою діяльністю;
- оцінювати економічну ефективність підприємницької діяльності;
- аналізувати кадри та оплату праці суб'єктів господарювання;
- самостійно оцінювати та прогнозувати можливості розвитку міжнародного бізнесу в національній економіці України.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Тема 1. Теоретичні основи вивчення підприємницької діяльності

Сутність, предмет та поняття підприємництва. Об'єктивні основи розвитку підприємництва в ринковій економіці. Економічна свобода, її сутність і роль у розвитку підприємництва.

Тема 2. Основні функції підприємництва. Суб'єкти та основні форми підприємницької діяльності

Підприємство як організаційна структура підприємництва. Основні форми підприємництва та їх класифікація. Створення матеріальних благ та прибутку – основна функція підприємництва. Суб'єкти підприємницької діяльності.

Тема 3. Організація, заснування, функціонування і регулювання підприємницької діяльності в Україні

Загальні умови створення підприємства. Статутний фонд підприємства, порядок його утворення. Державна реєстрація і статут підприємства. Відповідальність суб'єктів підприємництва. Припинення підприємницької діяльності.

Розділ 2. ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Тема 4. Економічні основи підприємництва

Система показників підприємницької діяльності. Основні та оборотні засоби підприємства, показники ефективності їх використання. Доходи, витрати та прибуток підприємства.

Тема 5. Бізнес-планування в підприємницькій діяльності

Необхідність планування підприємницької діяльності. Бізнес-план як інструмент виробничої діяльності: його сутність, характеристика розділів, методика розробки. Зміст найважливіших розділів бізнес-плану. Визначення потреб у виробничих ресурсах (основних виробничих засобах, оборотних коштах, кадрах підприємства). Аналіз беззбитковості діяльності підприємства. Планування валового прибутку, прибутку від операційної та звичайної діяльності, чистого прибутку. Оцінка ефективності інвестицій.

Тема 6. Кадри та оплата праці в підприємницькій діяльності

Склад і структура кадрів на підприємстві. Система підготовки кадрів та підвищення кваліфікації. Формування трудового колективу. Поняття трудового договору (контракту) і договору підряду. Мотивація в бізнесі. Види стимулів до праці. Організація оплати праці в бізнесі. Принципи оплати праці. Форми і системи оплати праці працівників підприємства. Сутність безтарифної системи оплати праці.

Розділ 3. МІЖНАРОДНИЙ БІЗНЕС В ЕПОХУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Тема 7. Загальна характеристика міжнародного бізнесу

Міжнародний бізнес: визначення та характеристика. Основні етапи розвитку міжнародного бізнесу. Різновиди та суб'єкти міжнародного бізнесу.

Тема 8. Процеси глобалізації та їх вплив на розвиток міжнародного бізнесу

Глобалізація: сутність, значення, передумови та наслідки. Характеристика основних причин, що дають імпульс глобалізації, а саме зміна середовища міжнародного бізнесу та стратегічні потреби компанії. Вплив процесів глобалізації на міжнародний бізнес (зміна умов ведення бізнесу).

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
л		п	лаб.	інд.	с. р.	л		п	лаб.	інд.	с. р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ ПІДПРИЄМНИЦТВА											
Разом за розділом 1	40	12	10			18					
Розділ 2. ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ											
Разом за розділом 2	44	12	14			18					
Розділ 3. МІЖНАРОДНИЙ БІЗНЕС В ЕПОХУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ											
	36	8	8			20					
<i>Усього годин</i>	120	32	32			56					

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Теоретичні основи вивчення підприємницької діяльності	2
2	Тема 2. Основні функції підприємництва. Суб'єкти та основні форми підприємницької діяльності	4
3	Тема 3. Організація, заснування, функціонування і регулювання підприємницької діяльності в Україні	4
4	Тема 4. Економічні основи підприємництва	4
5	Тема 5. Бізнес-планування в підприємницькій діяльності	6
6	Тема 6. Кадри та оплата праці в підприємницькій діяльності	4
7	Тема 7. Загальна характеристика міжнародного бізнесу	4
8	Тема 8. Процеси глобалізації та їх вплив на розвиток міжнародного бізнесу	4
	Разом	32

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Підготовка докладів та презентації їх за допомогою Power Point. Проведення колоквиуму для з'ясування рівня засвоєння студентами знань, оволодіння вміннями й навичками за темами, які були розглянуті	8
2	Проведення самотестування на предмет визначення можливості займатися підприємницькою діяльністю (4 теста).	6
3	Заповнення Заяви про державну реєстрацію створення юридичної особи (форма № 1), яку планується створити та зареєструвати. Ознайомлення з чинними в Україні класифікаторами форм власності (ДК 001:2004) та організаційно-правових форм господарювання (ДК 002:2004)	6
4	Ознайомлення з методикою розробки бізнес-плану підприємства. Розгляд техніки складання бізнес-плану, його структури і змісту.	6
5	Контрольна робота «Бізнес-план підприємства»: - складання програми Бізнес-плану щодо підприємства, яке буде створено; - вступна частина Бізнес-плану підприємства; - загальна характеристика підприємства; - опис підприємницької діяльності (бізнесу); - характеристика товару або послуги; - виробничий план; - план маркетингу;	30

	- організаційний план; - оцінка ризику та страхування бізнес-плану підприємства - фінансовий план; - юридичний план; - формулювання відповідних висновків.	
	Разом	56

Відповідно навчальному плану спеціальності «Облік і оподаткування» студенти виконують контрольну роботу з дисципліни «Основи підприємництва та міжнародного бізнесу».

Мета виконання контрольної роботи – закріплення знань, одержаних студентами у процесі самостійного вивчення навчального матеріалу. Вона базується на вивченні літературних джерел за темами курсу та використанні матеріалів і інформації різноманітних інтернет-ресурсів.

Кафедра пропонує студентам самостійно обирати дані, інформацію та план роботи узгоджувати з викладачем, користуватися методичними вказівками до виконання контрольної роботи. Контрольна робота закріплює та розвиває загальнотеоретичні та спеціальні знання студента.

6. Індивідуальні завдання

7. Методи контролю

Оцінювання знань, умінь та навичок студентів включає ті види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни «Основи підприємництва та міжнародного бізнесу» передбачають лекційні, практичні заняття, самостійну роботу та виконання індивідуального розрахункового завдання.

Перевірка та оцінювання знань студентів проводиться в наступних формах:

- оцінювання роботи і знань студентів під час практичних занять;
- складання проміжного контролю знань;
- оцінювання виконання та захист контрольної роботи, яка передбачена навчальним планом;
- складання екзамену.

Критерії оцінювання знань для дисципліни «Основи підприємництва та міжнародного бізнесу»

Порядок оцінювання знань студентів, розроблений: і впроваджений в навчальний процес у Харківському національному університеті імені В.Н.Каразіна унормовує основні принципи організації поточного, підсумкового та семестрового контролю знань студентів з усіх видів виконуваних робіт (теоретична підготовка, практична робота, самостійна робота ІНДЗ, наукова робота тощо), а також методику переведення показників академічної успішності студентів ХНУ імені В.Н.Каразіна в національну шкалу.

Контрольні заходи є необхідним елементом зворотного зв'язку у процесі навчання. Вони визначають відповідність рівня набутих студентами знань, умінь та навичок вимогам нормативних документів щодо вищої освіти.

Поточний контроль знань студентів Поточне оцінювання знань студентів здійснюється під час проведення практичних, і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи.

Об'єктами поточного контролю є:

- ◆ активність та результативність роботи студента протягом семестру над вивченням програмного матеріалу дисципліни;
- ◆ відвідування занять;
- ◆ виконання індивідуального науково-дослідного завдання;
- ◆ складання проміжного контролю.

Контроль систематичного виконання самостійної роботи та активності на практичних заняттях проводиться за такими критеріями:

- розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;
- ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни;
- ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;
- уміння поєднувати теорію із практикою при розгляді практичних ситуацій, розв'язанні задач, проведенні розрахунків при виконанні індивідуальних завдань, та завдань, винесених на розгляд в аудиторії;
- оволодіння методами економіко-статистичної обробки даних із використанням комп'ютерних технологій;
- логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, уміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки.

Оцінювання знань студента під час виконання завдань для самостійної роботи проводиться за 4- бальною шкалою.

Оцінка «відмінно» ставиться за умови відповідності виконаного завдання студента або його усної відповіді до всіх зазначених критеріїв. Відсутність тієї чи іншої складової знижує оцінку.

При оцінюванні практичних занять увага приділяється також їх якості та самостійності, своєчасності здачі виконаних завдань викладачу (згідно з графіком навчального процесу). Якщо якась із вимог не буде виконана, то оцінка буде знижена.

Проміжний контроль рівня знань передбачає виявлення опанування студентом лекційного матеріалу та вміння застосування його для вирішення практичної ситуації й проводиться у вигляді тестування. При цьому тестове завдання може містити як запитання, що стосуються суто теоретичного матеріалу, так і запитання, спрямовані на вирішення невеличкого практичного завдання.

Підсумковий контроль за курсом – у формі екзамену.

До складання екзамену допускають студентів, що мають задовільну кількість балів зі складених тестів з основних навчальних елементів змістовних модулів, написання та захисту індивідуального розрахункового завдання та інших завдань, передбачених програмою дисципліни.

Екзамен здійснюють за екзаменаційними білетами, які містять п'ять завдань (два теоретичних питання, тести та одне практичне завдання). Вони дають можливість здійснити оцінювання знань студента за дисципліною «Основи підприємництва та міжнародного бізнесу» (рис. 1).

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Факультет економічний
 Спеціальність Облік і оподаткування
 Спеціалізація _____
 Семестр 3
 Форма навчання денна
 Рівень вищої освіти (освітньо-кваліфікаційний рівень): бакалавр
 Навчальна дисципліна: Основи підприємництва та міжнародного бізнесу

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ (ЗАВДАННЯ) № 1 *

1. Суть, предмет та мета вивчення курсу «Основи підприємництва та міжнародного бізнесу».
2. Роль банків у забезпеченні функціонування підприємницьких структур
3. Тест
4. Тест
5. Задача.

Затверджено на засіданні кафедри _____
 протокол № _____ від “ _____ ” _____ 20 ____ р.

Завідувач кафедри _____ (Соболев В.М.)

підпис

Екзаменатор _____ (Назарова О.Ю.)

Підпис

* Кількість балів за кожне з питань відповіді: 1 - 10; 2 - 10; 3 - 5; 4 - 5; 5 - 10

Рис. 1. Зразок екзаменаційного завдання

Критерії оцінювання на екзамені:

Оцінювання знань студента проводиться за чотирирівневою шкалою (відмінно, добре, задовільно, незадовільно). За екзамен студент може отримати максимум 40 балів:

1. Для отримання оцінки «відмінно» (35-40 балів) студент повинен:
  - укластися у встановлений строк підготовки відповіді;
  - викласти теоретичний матеріал чітко, коротко, зв'язано й обґрунтовано;
  - навести вірне рішення задачі та тестів.
2. Для одержання оцінки «добре» (25-34 балів) студент повинен:
  - укластися у встановлений строк підготовки відповіді;
  - викласти теоретичний матеріал обґрунтовано й зв'язано;
  - навести вірне рішення задачі;
  - можливі помилки при відповіді на тести.
3. Для отримання оцінки «задовільно» (15-24 балів) студент повинен:
  - викладати теоретичний матеріал у доступній для розуміння формі;
  - можливі помилки при розв'язанні задачі та тестів.
4. Оцінку «незадовільно» (1-14 балів) отримують студенти, відповіді яких можуть бути оцінені нижче вимог, сформульованих у попередньому пункті.

Кожне завдання екзамену оцінюється окремо, що зазначається в білетах. Якщо одна з оцінок «незадовільно», то загальна оцінка не може бути вищою за «задовільно».

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається як загальна оцінка, яка враховує оцінки з кожного виду контролю (оцінки проміжного контролю за роботу протягом семестру та оцінка за результатами підсумкового екзамену).

У відповідності до набраних студентом балів оцінка знання матеріалу проводиться за чотирирівневою системою згідно з Методикою переведення показників успішності знань студентів.

8. Схема нарахування балів

Для підсумкового семестрового контролю при проведенні семестрового екзамену

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання											Екзамен	Сума
Розділ 1			Розділ 2			Розділ 3		Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Індивідуальне завдання	Разом	40	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8					
6	7	7	7	7	7	7	6	6	-	60		

T1, T2 ... T8 – теми розділів.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

9. Рекомендована література

Основна література

1. Ануфрієва О.Л., Пальчевська Т.Г., Лагоцька Г.М. Підприємницька діяльність. Навчальний посібник. Івано-Франківськ: «Лілея-НВ», 2014. 304 с.
2. Варналій З.С. Основи підприємництва. Навч. посіб. К.: Знання-Прес, 2006. 305 с.
3. Виногородська А.М. Основи підприємництва. К.: Кондор, 2007. 544 с.
4. Донець Л.І. Основи підприємництва. URL : http://p-for.com/book_101.html
5. Коваленко О.В. Підприємництво та його організаційно-правові засади. Навчальний посібник. Вид-во ДЗ "ЛНУ імені Тараса Шевченка", 2013. 400 с. http://e-pidruchniki.com/book/10_Pidpriemnictvo_ta_iogo_organizaciino_pravovi_zasadi.html
6. Міжнародний бізнес. Підручник : для студ. вищих навч. закладів / В.А. Вергун [та ін.]. Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ : ВПЦ "Київський університет", 2007. 499 с.
7. Міжнародний бізнес. Підручник./ за ред. проф. В. А. Вергуна. К.: ВАДЕКС, 2014. 810 с.
8. Міжнародний бізнес. Навчальний посібник / О.М. Файчук, С.В. Сидоренко. К. : НУБіП України, 2016. 236 с.
9. Міжнародний бізнес та біржові ринки. Конспект лекцій / укладачі: Л.Ю. Сагер, Л.О. Сигида. Суми : Сумський державний університет, 2017. 110 с.
10. Михайленко О.Г., Красніков Д.А. Посібник до вивчення дисципліни «Міжнародний бізнес». Дн-ск: Видавництво «КИТ», 2014. 128 с.

Допоміжна література

1. Бізнес-статистика. Навч. посібник / Матковський С.О., Гринькевич О.С. [та ін.]. К.: Алерта, 2016. 280 с.

2. Матковський С.О., Гринькевич О.С., Сорочак О.З., Гальків Л.І., Прокопович-Павлюк І.В. Статистика підприємств. Навчальний посібник. 2-ге вид., переробл. і доповн. К.: Алерта, 2013. 560 с. (з додатками).
3. Управління міжнародним бізнесом. Конспект лекцій для студентів економічного спрямування, аспірантів, викладачів. / Н.Г. Ушакова, К.Ю.Величко, О.І.Печенка. Харків: Видавництво «Форт», 2016. 126с.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Господарський кодекс України № 436-IV від 16.01.2003, чинний з 01.01.2004 р.
URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
2. Ділові послуги. URL : <https://diloviposluga.kiev.ua/formi-reyestratsiynih-zayav>
3. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку. Нормативна база.
URL : <http://www.nibu.factor.ua/info/instrbuh/npsbu1/>
4. Нормативно-правова база [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України; Урядовий портал. – Офіц. веб-сайт. URL : <http://www.kmu.gov.ua/control/npd/list>
5. Нормативно-правові акти [Електронний ресурс] // Урядовий портал. Єдиний веб-портал виконавчої влади України. URL : http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/category/main?cat_id=32854